

Հակոբ Պարոնյան

Երկու տերով ծառա մը

Արարված երկրորդ

ՏԵՍԻԼ Ա

ԿՈՄԻԿ, ԲԻՐԱԲ

ԿՈՄԻԿ(կը քաշկոտէ գԲիրաբ) Եկո՛ւր, եկո՛ւր:

ԲԻՐԱԲՀանգիստ թո՛ղ զիս:

ԿՈՄԻԿԲայց եկո՛ւր նստինք, որ կերածնիս մարսեցնենք:

ԲԻՐԱԲՁգէ՛ որ նստիմ:

ԿՈՄԻԿ(աթոռի վրայ կը նստեցնէ մայրը) Մայրիկ, կենացս մէջ ասանկ ուրախ
գիշեր մը անցուցած չէի:

ԲԻՐԱԲԴէմքերնուդ վրայ կը փայլի ունեցած ուրախութիւննիդ, բայց, թէ որ տէրդ
գայ ու քեզի այսպէս զուարթ տեսնէ, ի՞նչ կ'ըսէ:

ԿՈՄԻԿՈ՞ր տէրս:

ԲԻՐԱԲՔանի՞ տէր ունիս:

ԿՈՄԻԿԵրկու, երկու:

ԲԻՐԱԲՏարօրինակ բան մ'ալ այս է:

ԿՈՄԻԿԿը սխալիք, մայրիկ. ես մարդ տեսեր եմ, որ տասը ծառայ ունի, ես որ երկու տէր ունիմ, տարօրինա՞կ բան է, չէ, չէ...:

ԲԻՐԱԲԵթէ իմանան քու տէրերդ, որ երկու գատ-գատ մարդիկներու կը ծառայես, ի՞նչ կ'ըսեն:

ԿՈՄԻԿԵս յիրաւի երկու տէր ունիմ, բայց թէ որ երկուքը մեկըզմէկու հետ խառնեն, հազիւ թէ ամբողջ տէր մը կրնամ կազմել:

ԲԻՐԱԲՇատո՞նց ի վեր է, որ երկու տէր ունիս:

ԿՈՄԻԿԱյո, մէկը շատ հին է, պապէս մնացած, իսկ միւսը՝ նոր, եւ Մարգրիտի հայրն է:

ԲԻՐԱԲԽելքս չհասնիր, բայց...

ԿՈՄԻԿՄի վախճար, մայրիկ. անանկ մէկ վարպետութեամբ մը կը ծառայեմ, որ՝ ոչ մէկը եւ ոչ միւսը կրնան մարդս, խմենք. եթէ հարուստ մէկն ըլլայի, գուարթ ըլլելու համար ամէն օր առտուրնէ մինչեւ իրիկուն գինի կը խմէի: Այս Պորտոյի գինին մարդս կը քաջալերէ՝ գիտէ՞ք: Չեմ գիտեր, բայց գինի չխմած ինքզինքս հիմակուան պէս քաջասիրտ չէի գտնար. (Թեոփիլէ կը մտնէ) ի՞նչ ցնծութիւն. (Ուժգնակի) ի՞նչ ուրախութիւն. եթէ այս միջոցին օրիորդ Մարգրիտը դէմս ելլէ, իսկոյն վիզը կը պլլուիմ, համբոյրներ կ'առնում իր վարդակարմիր այտերէն (Տէրը կը տեսնէ) եւ... եւ... եւ... (Կ'ելլայ) եւ...

ԲԻՐԱԲԻնչո՞ւ չես շարունակեր:

ԿՈՄԻԿՔաջալերութիւնս կորուսի:

ԲԻՐԱԲԻ՞նչ է:

ԿՈՄԻԿԼո՛ւէ՛:

ԲԻՐԱԲԸսէ՛, ըսէ՛:

ԿՈՄԻԿՏէ՛րս է, տէ՛րս է:

ՏԵՍԻԼ Բ

Թեոփիլէ եւ նոյնք

ԹԵՈՓԻԼԷԱյս ո՞րքան ուրախ կը տեսնեն զքեզ, Կոմի՛կ:

ԿՈՄԻԿՏէ... տէ... տէ...ր:

ԲԻՐԱԲԱնանկ խոժոռադէմ մէկն է, որ գաւակս վախցուց, եւ լեզուն կորոյս:

ԹԵՈՓԻԼԷ (բարկութեամբ) Ի՞նչ կայ, ինչո՞ւ պապանձեր ես:

ԿՈՄԻԿՏէ... տէր.... պա... պա... պատիւ ունիմ ձեզի ներկայացնելու իմ մէկ
հա... հա... հատիկ մա... մա... մայրս:

ԹԵՈՓԻԼԷՏիկին, ձեր գաւա՞կն է այս:

ԲԻՐԱԲԱյո՛ւ, պարո՛ն:

ԹԵՈՓԻԼԵԲայց քեզի չնմանիր:

ԲԻՐԱԲՈՂ. իրեն կը նմանի:

ԹԵՈՓԻԼԵԻնչո՞ւ չես պատասխաներ:

ԲԻՐԱԲՎասնզի կարողութիւն չունի:

ԿՈՄԻԿՏէր, պատասխանելու բան մը չկայ:

ԹԵՈՓԻԼԵՔեզի կը հարցնեն, թէ ինչո՞ւ այնչափ այլայլած ես, պատճառը ըսէ՛:

ԿՈՄԻԿՊատճառը այն է, որ ուրիշ անգամներ երբ զիս կանչելու ըլլայիք, իսկոյն կը, պատրաստուէի ձեզի պատասխանելու. բայց այս անգամ յանպատրաստից դիմացս ելաք, եւ ըսելիքս մոռցայ:

ԹԵՈՓԻԼԵԱյսքան վախկո՞տ ես:

ԿՈՄԻԿՁեր կերպարանքը չգիտեմ թէ ինչո՞ւ համար այսչափ վախ տուաւ ինձի:

ԲԻՐԱԲ(մեկուսի) Թէ որ արջ մը ըլլար, գաւակս այսքան չէր վախնար:

ԹԵՈՓԻԼԵՉեն ուզեր, որ դիմացս ելած ժամանակդ ասանկ տեսնամ քեզի, կ'ուզեմ որ համարձակ ըլլաս եւ ամէն հարցումներու շուտով պատասխանես, ապա թէ ոչ կը վոնտեն գրեզ:

ԿՈՄԻԿՉէ... չէ, տէ՛ր միշտ համարձակութեամբ պիտի պատասխանեմ:

ԹԵՈՓԻԼԵԵրուանդը տեսա՞ր:

ԿՈՄԻԿԱՅՈՒՆ՝ տէր:

ԹԵՈՓԻԼԵՈՒՐ:

ԿՈՄԻԿԻ գոգն Մարգրիտի:

ԹԵՈՓԻԼԵԽԵՂԸ տղայ. բոլոր իր ստացուածքը վտանգի մէջ կը դնէ Մարգրիտի համար. շա՛տ կը սիրէ Մարգրիտը:

ԿՈՄԻԿԻ՞նչ կ'ըսէք, տէր, Մարգրիտի վրայ ունեցած սէրը այնպիսի սաստկութեամբ բորբոքած է իր սրտին մէջ, զոր մարելը անհնար է:

ԲԻՐԱԲԱՅՈՒՆ՝, գաւակս իրաւունք ունի. վասնզի մենք խմելու անգամ ջուր չենք կրնար գտնել:

ԿՈՄԻԿԻՆ՝ ի՞նչ կը ծախես:

ԹԵՈՓԻԼԵԽԱՆ ալ գիտեմ ասանկ ըլլալը, բայց ի՞նչ ընելու եմ զինքը սիրոյ ճիրանէն ազատելու համար. վասնզի կը սիրեմ զինքը, եղբօրորդիս է. մինչդեռ վրայ հոգ տանիմ. բայց ի՞նչ ընելու եմ այսպիսի պարագայի մը մէջ: Ի՞նչ խելք կը տաս ինձի, Կոմի՛կ:

ԲԻՐԱԲ(մեկուսի) Զաւակս խելք տալու ալ սկսեր է: Աստուած հետն ըլլայ:

ԿՈՄԻԿԻ՞նչ խելք կրնամ տալ, մինչեւ որ Երուանդի սրտին մէջ ունեցած սէրը իմ սրտիս մէջ չփոխադրենք, անկարելի բան է, որ կարենանք Երուանդը ազատել:

ԹԵՈՓԻԼԵԻ՞նչ ըսել կ'ուզես:

ԿՈՄԻԿԶեզի հաւատարիմ ըլլալս յայտնելու համար, ի՞նչ ընեմ, ես պիտի ստիպուիմ Մարգրիտն սիրել, որպէսզի Երուանդը ազատի: Եւ այս բանիս համար ժամ առաջ ձեռնամուխ ըլլալու եմք, վասնզի Երուանդը քանի մը շաբաթէն կրնայ գերեզման իջնալ:

ԹԵՈՓԻԼԵԻ՞նչ կ'ըսես:

ԿՈՄԻԿԱյ՝, տէր. ես շատ ջանացի Երուանդը համոզելու, իսկ նա Մարգրիտը յիշելուն պէս խելքը կը կորսնցնէ եւ...

ԹԵՈՓԻԼԵՈՐԵՆ՝ կարելի եղածին չափ կ'աշխատիմ ես զինքը Մարգրիտի գրկէն յափշտակելու: (Բարկութեամբ) Երթամ զինքը առնեմ ու տանս մէջ բանտարկեմ, Մարգրիտն ալ խայտառակ ընեմ... բայց... անգթութիւն մըն է... որքան անագորոյն մէկը ըլլալու է, որ կարենայ երկու փափկասնունդ էակներու ասանկ գազանաբար վարուիլ: Չէ'... չէ, երթամ պարոն Անտոնի նամակ մը գրեմ եւ հասկցնեմ իրեն ամէն բան. անիկա ալ իր կողմէն պէտք եղած տնօրէնութիւնները կատարէ, եւ ասանկով կրնանք Երուանդը ազատել. մնաք բարով, տիկին. դու ալ հոս սպասէ, որ նամակը առնես տանիս: (Կ'երթայ):

ՏԵՍԻԼ Գ

Անտոն, Բիբաբ, Կոմիկ

ԱՆՏՈՆ (փատի մը կրթնելով կամաց կամաց կը գայ)

ԿՈՄԻԿԱՆ միւսն ալ:

ԲԻԲԱԲԱՅ՝ս է միւս տէրդ:

ԿՈՄԻԿԱյ՝:

ԲԻՐԱԲԵրկուքն ալ մէկգմէկէ ցած:

ԿՈՄԻԿՉԷ, ասիկա միսէն բարձր է:

ԲԻՐԱԲԵս երթամ, ինչո՞ւ իս սպասեցնել կը տաս, կը վախճանամ աս մարդէն:

ԿՈՄԻԿԿայնէ, ասոր ալ ներկայացնեմ գքեզ:

ԱՆՏՈՆՄիշտ անհանգիստ, միշտ հիւանդ. ի՞նչ պիտի ըլլի վիճակս: Հո՞ւ ես, Կոմիկ:

ԿՈՄԻԿԱյո, տէր:

ԱՆՏՈՆ(կը նստի) Անկողինէն հիմա՛ ելայ. շատ տկար եմ. չգիտեմ թէ պատճառը ինչ է: Լուր մը ունի՞ս:

ԿՈՄԻԿՈչ լուր ունիմ եւ ոչ մուր. միայն մայր մը ունիմ, որ պատիւ յանձին կը համարիմ գայն ներկայացնելու ձեր մեծութեանը:

ԲԻՐԱԲԲարի լոյս, պարոն:

ԱՆՏՈՆԱստուծոյ բարին, տիկին. ինչպէ՞ս էք:

ԲԻՐԱԲ(առ Կոմիկ) Ի՞նչ ըսեմ:

ԿՈՄԻԿ(բարկութեամբ) Աղէկ եմ, չըսե՞ս:

ԲԻՐԱԲԱղէկ եմ:

ԿՈՄԻԿՕ՛չ, այսչափ տարիներէ ի՛ վեր միայն բարի լոյս մը սորվեր ես. ես ալ ամէն տեղ քեզ կը գովեմ, ըսելով թէ իմ մայրս ուսումնական է, ճարտասան է, եւ դուն...

ԲԻՐԱԲԵրկար կ'ընես, Կոմիկ, ահա ըսի որ աղէկ եմ:

ԱՆՏՈՆ(առ Բիրաբ) Ի՞նչ կը խօսիք մէկգմէկու հետ:

ԲԻՐԱԲ(առ Կոմիկ) Ի՞նչ ըսեմ:

ԿՈՄԻԿՏեր, լուսահոգի հօրս համար կը խօսինք:

ԱՆՏՈՆԱղէկ աստեն գտեր էք: Քիչ մը առաջ Մարգրիտի հետ էի եւ քու վրայօք շատ գանգատներ կ'ընէ. կրնա՞ս ըսել ինձի պատճառը:

ԿՈՄԻԿ(մեկուսի) Միշտ պատճառ կը հարցնէ: Պատճառը այն է, որ չեմ ձգեր զինքը անձանօթ երիտասարդներու հետ խօսակցի:

ԱՆՏՈՆՈրո՞ւ հետ կը խօսակցի:

ԲԻՐԱԲ (առ Կոմիկ)Ես երթամ:

ԿՈՄԻԿ(առ Բիրաբ) Կայնէ՛:

ԱՆՏՈՆԲայց ի՞նչ երկար խօսք է, որ լմնալիք չունի, կը բարկացնէք զիս, առաջ իմ հարցումներուս պատասխան տուր եւ վերջը խօսէ մօրդ հետ:

ԲԻՐԱԲ(առ Կոմիկ) Երթամ, երթամ:

ԿՈՄԻԿԼո՛ւ:

ԱՆՏՈՆՉըսե՛ս, որո՞ւ հետ կը խօսի:

ԿՈՄԻԿԵրուանդին հետ, շատ կը սիրէ Երուանդը. միշտ անոր վրայ կը խորհի, անոր վրայ կը խօսի. գրեթէ անոր համար կ'ապրի, եկո՛ւ տե՛ս որ Երուանդը չսիրեր զինքը:

ԱՆՏՈՆԵրուանդը չսիրե՞ր Մարգրիտը:

ԿՈՄԻԿՈՂ, մանաւանդ թէ կ'ատէ:

ԱՆՏՈՆՈւրեմն ճար մը մտածելու ենք Մարգրիտը ազատելու համար:

ԿՈՄԻԿԳԻՂԵՐ ցորեկ մտածմունքս այն է. բայց բան մը չկրցի գտնալ: Դուք որ իր հայրն էք, Մարգրիտը մեկուսի առնելու էք, եւ իրեն խրատ տալու էք, որ այսպիսի տղայական գուարճութիւններէն ետ քաշուի. իսկ եթէ մէկը սիրել կ'ուզէ, ահա ես պատրաստ եմ. քանի որ Երուանդը չսիրեր զինքը, ձեր աղջիկը թշուառութեան վիճակի մէջ կ'ընայ եւ կը տկարանայ օր քան զօր. վասնզի, ինչպէս որ կ'ըսէին նախնիք, սէրը երկու կողմէն ըլլալու է: Ահա իմ խորհածս եւ գտածս:

ԱՆՏՈՆԲայց Մարգրիտը կ'ուզէ՞ քեզ սիրել:

ԿՈՄԻԿԻՆՉՈ՞Ւ համար չպիտի ուզէ: Ես մարդ չեմ:

ԱՆՏՈՆԴՈ՞Ւ ալ մարդ ես. բայց...

ԿՈՄԻԿՏԵՐ, ես ձեր աղջկանը բարութիւն մը ընելու համար յանձն կ'առնում այսպիսի ծանր պաշտօն մը. եթէ չէք ընդունիր... դուք գիտէք...:

ԱՆՏՈՆԻ՞նչպէս կրնայ ըլլալ, որ Երուանդը իմ աղջիկս չսիրէ. անցեալ օր զինքը տեսի եւ այնչափ քաղաքավարութեամբ վարուեցաւ հետս, ինչպէս որ ծառայ մը կ'ընէ իր տիրոջը:

ԿՈՄԻԿՁեզի հետ քաղաքավարութեամբ վարուիլը երբեք չարգելուր, որ ձեր աղջիկը ատէ:

ԱՆՏՈՆՈւրեմն բան մը խորհինք որ...

ԲԻՐԱԲԵս ալ կը խորհիմք քիչ մը:

ԿՈՄԻԿԲարեկամներուս ալ կ'ըսեն, թո՛ղ անոնք ալ քիչ մը մտածեն:

ԱՆՏՈՆԱյո՛. (Առ Կոմիկ) դուն գնա Երուանդը ինձի կանչէ՛:

ԿՈՄԻԿՇատ աղէկ, տէր (Կերթայ):

ԱՆՏՈՆԴու ալ գնա Մարգրիտը կանչելու:

ԲԻՐԱԲԼաւ. ծառայ եմ:

ՏԵՍԻԼ Դ

ԱՆՏՈՆՏարօրինակ բաներ, Մարգրիտը իր հոգին կու տայ Երուանդի համար,
եւ Երուանդը իր ատելութիւնները Մարգրիտի համար. անհաւատալի դէպք:
Բանի մէջ բան կայ: Ինչ որ ըլլայ հարկաւ ետքէն պիտի հասու ըլլամ: Հիմա
երկուքն ալ կը գան եւ կը խօսին իրենց հետ. ահա Երուանդը կը գայ:

ՏԵՍԻԼ Ե

Երուանդ եւ նոյն

ԵՐՈՒԱՆԴԾառայ եմ, տէ՛ր:

ԱՆՏՈՆՇատ կը բաղձայի ձեզի հետ առանձին տեսութիւն մը ընելու:

ԵՐՈՒԱՆԴՇնորհակալ եմ:

ԱՆՏՈՆՆախ ձեզի բան մը պիտի առաջարկեմ, որուն ոչ չպիտի ըսէք:

ԵՐՈՒԱՆԴ(մեկուսի) Արդեօք Մարգրիտը ձեռքէս առնե՞ պիտի: Տէր, խօսեցէ՛ք:

ԱՆՏՈՆԸնտանիքի մը երջանկութիւնը պիտի խռովէք, եթէ առաջարկելիքս չընդունիք: Իմ աղջիկս Մարգրիտը...

ԵՐՈՒԱՆԴ(մեկուսի) Ես գիտէի որ նորա համար պիտի խօսի, ի՞նչ պիտի ըսէ արդեօք:

ԱՆՏՈՆԳիտէք որ ձեր վրայ սաստիկ սէր ձգած ըլլալուն ըրածը չգիտեր, եւ դուք, պարոն, կը մերժէք իւր սէրը:

ԵՐՈՒԱՆԴԵ՞ս, ո՛չ երբեք, ի բոլոր սրտէ կը սիրեմ զինքը:

ԱՆՏՈՆԲայց Կոմիկը ինձի ըսաւ, որ դուք չէք սիրեր զինքը:

ԵՐՈՒԱՆԴԽաբեր է ձեզ. այն ձեր ծառան Մարգրիտը ինձի հետ տեսնալուն պէս առիծ կը կտրի եւ չթողուր որ խօսակցինք. կը սիրեմ Մարգրիտը եւ սիրելէն չպիտի դադրիմ:

ԱՆՏՈՆԿոմիկը ասանկ բաներ ընէ՛, բնաւ չէի յուսար:

ՏԵՍԻՆ Զ

Մարգրիտ և նոյնք

ՄԱՐԳՐԻՏ(հորը ձեռքը պագնելով) Հա՛յր:

ԵՐՈՒԱՆԴ(Մարգրիտի ձեռքը պագնելով) Օրիորդ:

ԱՆՏՈՆԻ՛նչ կ'ըսես, Մարգրիտ, կը սիրե՞ս Երուանդը:

ՄԱՐԳՐԻՏՈ՛հ, (Երուանդի վիզը պլուելով) կը սիրեմ Երուանդը:

ԵՐՈՒԱՆԴՏԷ՛ր, (Ի ծունկ իջանէ) վերջ տուր մեր թշուառութեանց:

ՄԱՐԳՐԻՏՀայր, (Ի ծունկ իջանէ) կարելի եղածին չափ շուտ:

ԱՆՏՈՆԵլե՛ք, անմե՛ղ էակներ. (Առ Երուանդ) քեզի կը տամ Մարգրիտը, քուկդ է:

ՄԱՐԳՐԻՏԻ՛նչ երջանկութիւն:

ԵՐՈՒԱՆԴԱնյուսալի էր այսքան շուտ: Այն գազան Կոմիկը, որ կ'ուզէր մեզ գատել, մեր ժամ առաջ միանալուն պատճառ եղաւ:

ԱՆՏՈՆԱյո, երթամ զինքը գտնամ եւ աղէկ մը ծեծելէն զկնի վռնտեմ զինքը, չար ծառայ. (Ձեռքերէն կը բռնէ) երթանք, գաւկըներս մէկտեղ. ձեզի ալ կը հրամայեմ, որ Կոմիկը տեսնալնուդ պէս չարաչար պատժէք զինքը:

ՄԱՐԳՐԻՏԻ՛նչ ուրախութիւն:

ԵՐՈՒԱՆԴՈ՛ւմ...: (Կերթան):

ՏԵՍԻԼ Է

ԿՈՄԻԿ(ծամելով, եւ ձեռքը փետրէ աւելով մը կ'աւել) Աղէկ ճամբայ բանեցուցի Երուանդը Մարգրիտէն գատելու համար. մէկ տէրս մէկ կերպով համոզեցի, միւսը ուրիշ կերպով. կը յուսամ, որ պիտի յաջողիմ: Ինչ երանութիւն ինձի համար, որ 30 տարիէ ի վեր ծառայութեան փափուկ պաշտօնը կը վարեմ, եւ հիմա Մարգրիտն ինձի կնութեան առնում: Երուանդի համար բաւական գրապարտութիւններ դիզեցի Անտոն տիրոջս. Թէոփիլէ տիրոջս ալ Մարգրիտը բամբասեցի. հիմա երկու կողմն երէկ լրացուց իր վաթսուներորդ տարին: Բայց հիմա ի՛նչ հարսանիքիս վրայ խորհիմ եւ ապա մօրս վրայ: Բազմոցները աղէկ մը սրբեմ, որ տիրոջս աչքը մտնամ. մէկը կը գայ:

ՏԵՍԻԼ Ը

Թէոփիլէ եւ նոյն

ԹԷՈՓԻԼԷԼանցուցի նամակը. ամենն ալ մանրամասնաբար գրեցի եւ կը յուսամ, որ պարոն Անտոնը իր տունը չընդունիր ասկից ետքը Երուանդը:

ԿՈՄԻԿՇատ աղէկ, տէր. նամակը հիմա կը տանիմ:

ԹԵՈՓԻԼԵՄի ուշանար, որ ժամ առաջ զատեն առնեն Երուանդը. բնաւ զինքը
չտեսայ այսօր. Մարգրիտի հետ ըլլալու է դարձեալ:

ԿՈՄԻԿԱյո, տէ՛ր, միշտ մէկտեղ են:

ԹԵՈՓԻԼԵԱյն անառակ աղջիկը խեղճ տղուն կորստեանը պատճառ պիտի
ըլլայ:

ԿՈՄԻԿՀոգ մի՛ ընէք, տէր, այս նամակաւ կրնաք յաջողիլ:

ԹԵՈՓԻԼԵ(նամակը սեղանի վրայ կը ձգէ) Նամակը հոս կը ձգեն, առանց
ուշանալու տար (Կերթայ):

ԿՈՄԻԿՇատ աղէկ, տէր:

ՏԵՍԻԼ Թ

Բիրաք եւ նոյն

ԲԻՐԱԲԴարձեա՞լ գործի վրայ ես:

ԿՈՄԻԿԵր՞բ դատարկ տեսար զիս:

ԲԻՐԱԲԻ՞նչ լուր ունիս:

ԿՈՄԻԿԲերկրալի լուրեր ունիմ քեզի հաղորդելու. Մարգրիտն ինձի կնութեան պիտի առնում. Երուանդն ալ հայր:

ԲԻՐԱԲ(գարնանքով) Երուանդը հա՛յր:

ԿՈՄԻԿԱյո՛, այո՛, հայր պիտի ըլլայ ինձի. չե՞ս ուզեր:

ԲԻՐԱԲԲայց ի՞նչպէս:

ԿՈՄԻԿՕ՛ք երկար կ'ընես... քու էրիկդ պիտի ըլլայ:

ԲԻՐԱԲԿը հաւանի՞ արդեօք. եթէ ընդունի զիս կնութեան, գէշ չըլլար: Բայց ի՞նչպէս յուսամ, վասնզի ես ծեր եմ:

ԿՈՄԻԿԻ՞նչ վնաս ունի. Երուանդը արդէն հնութիւնը շատ կը սիրէահա կ'երթայ կը լմնայ:

ԲԻՐԱԲԿնիկներուն հիներն ալ տակաւին պատիւ ունին եղեր:

ԿՈՄԻԿԱնշուշտ:

ԲԻՐԱԲԳէշ չպիտի ըլլայ, խելքս հասաւ:

ԿՈՄԻԿԱռաջ ես Մարգրիտը առնեմ, ետքն ալ դու Երուանդին հետ կը կարգուիս: Հարսանեաց համար գնա անուշեղէններ ծախսու առ, որպէսզի դու ալ քու կողմէդ Մարգրիտի ընծայ մը ըրած ըլլաս:

ԲԻՐԱԲՇատ աղէկ, ես երթամ առնելու. Բայց իմ գործս ալ լմնցոր:

ԿՈՄԻԿՀոգ մի ըներ:

ԲԻՐԱԲԻ՞նչ գիտնամ, նայինք, մեծ է գործութիւն Աստուծոյ (Կ'երթայ):

ՏԵՍԻՆԸ

Անտոն, Երուանդ, Մարգրիդ թե՛ թե՛ի տուած եւ նոյն

ԿՈՄԻԿԻ՛նչ կը տեսնեն, Մարգրիտը Երուանդին թելը մտած: Ա՛հ, աս ո՛րքան թշուառ եմ ես:

ԱՆՏՈՆ(առ Կոմիկ) Անիծեալ, քեզ մինչեւ հիմա հաւատարիմ ծառայ մը կը ճանչէի. բայց հիմա ամէն գործերուդ հաստ ըլլալով, ինացայ որ վատթարին մէկն ես:

ՄԱՐԳՐԻՏՔանի որ կը յիշեմ ինձի ըրածները, այնպէս կու գայ ինձի, որ առնեմ զինքը գազաններու առջելը նետեմ:

ԵՐՈՒԱՆԴԲայց ինձի ըրածները, ա՛հ, թշուառական, երկու կտոր ալ ընեմ քեզ, դարձեալ չեմ կշտանար:

ԿՈՄԻԿ(միշտ լուռ, աւելը ձեռքէն կ'իյնայ)

ԱՆՏՈՆԱնխիղճ մարդ, ասանկ գաղտնի դարան կը լարես երկու անմեղ էակները կորսնցնելու համար:

ՄԱՐԳՐԻՏԱյո, հայր:

ԵՐՈՒԱՆԴԵթէ մի ըստ միոջէ պատմելու ըլլամ լմնցնել:

ԿՈՄԻԿ (մեկուսի) Որչափ ալ բարեկամ ունիմ:

ԱՆՏՈՆԻՒնչո՞ւ լուռ կը կենաս:

ԿՈՄԻԿԻ՞նչ ընեմ, տէր:

ԱՆՏՈՆՊատասխան տուր ըսածներուն:

ԿՈՄԻԿԲոլորն ալ գրպարտութիւն է:

ԱՆՏՈՆ(նամակը կը տեսնէ կ'առնէ) Այս ի՞նչ է, նայիմ, ինձի համար է, այո՛ (Կը բանայ). Մեծապատիւ տէր, եղբօրորդիս Երուանդը ձեր աղջիկին վրայ սէր ձգած ըլլալուն ողորմելի վիճակի մէջ կը գտնուի, ուստի կ'աղաչեմ, որ զինքը չընդունիք ձեր տունը. ստորագրութիւն՝ Թէոփիլէ:

ԵՐՈՒԱՆԴՈ՛վ Աստուած:

ՄԱՐԳՐԻՏԻ՞նչ կը նշանակէ աս:

ԵՐՈՒԱՆԴԿոմիկին հարցուցէք:

ԱՆՏՈՆԻ՞նչ կը նշանակէ այս նամակը:

ԿՈՄԻԿՏէ՛ր, նամակը դուք կարդացիք եւ նշանակութիւնը ինձի՞ կը հարցնէք. ի՞նչ գիտնամ ես:

ԱՆՏՈՆԱս ալ քու սատանայութիւնդ է. (Ականջէն կը բռնէ), անբան անասուն:

ՆԵՐՍԷՆԿոմի՛կ, Կոմի՛կ:

ԿՈՄԻԿԲանս բուսաւ, հիմա միւս տէրս ալ պիտի գայ. աս որքան թշուառ եմ ես:

ԱՆՏՈՆԻ՞նչ էր պատճառը, որ այս երկուքը բաժնել կ'ուզէիր մէկգմէկէ:

ՆԵՐՍԷՆԿոմի՛կ, Կոմի՛կ:

ԿՈՄԻԿԱս ալ բնաւ մտքէս անցած չէր:

ԱՆՏՈՆՈ՞վ է քեզ կանչողը:

ԿՈՄԻԿՍա... սա... տանան (Ձեռնընդունելով երեսը կը ծածկէ):

ԵՐՈՒԱՆԴՇատ կ'ուզէի որ այս վիճակի մէջ տեսնամ գրեզ:

ՏԵՍԻԼ ԺԱ

Թւոփիլէ եւ նոյնք

ԹԵՈՓԻԼԷ(Երուանդը Մարգրիտի հետ կը տեսնայ կ'ապշի) Մեր ծառան տեսա՞ք:

ԱՆՏՈՆՈ՞վ է ձեր ծառան:

ԹԵՈՓԻԼԷԿոմիկը. Կոմի՛կ:

ԱՆՏՈՆԴու ալ խեղճ ես, ի՛նչ ես. Կոմիկը ի՛նչ ծառաս է:

ԹԵՈՓԻԼԷԿատակ ընելու ատեն չունիմ, ըսէք ինձի եթէ տեսաք զինքը:

ԱՆՏՈՆԻ՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ...

ԹԵՈՓԻԼԵՍիոսս կը նեղէք, կարենոր գո թծեր ունիմ, պիտի երթամ, ըսէ՛ք:

ԱՆՏՈՆ(առ Կոմիկ) Երեսդ բաց, ձեռքերդ վար ա՛ռ:

ԹԵՈՓԻԼԵԱյո՛, ահա իմ ծառաս, ի՞նչ իրաւունքով ականջէն բռներ էք:

ԱՆՏՈՆԻ՞մ ծառաս է:

ԹԵՈՓԻԼԵՉԷ՛, իմս է:

ԱՆՏՈՆ(առ Կոմիկ) Որո՞ւ ծառան ես:

ԿՈՄԻԿՁեր ծառան եմ:

ԹԵՈՓԻԼԵԲայց ես...

ԿՈՄԻԿԱյո՛, ձեր ծառան եմ:

ԱՆՏՈՆՀիմա կը հասկնամ. ինձի ալ կը ծառայես, պարոն Թեոփիլէի ալ. չեմ ուզեր, որ ասկից ետքը իմ տունս գաս, կորիւր գնա՛ (Կը հրէ). բայց եկուր հանէ՛ հագուստները եւ անանկ գնա:

ԿՈՄԻԿՏէ՛ր:

ԱՆՏՈՆՇուտ եղիր, հանէ՛:

ԿՈՄԻԿ(կը հանէ վրայի հագուստը) Բայց առանց հագուստի...:

ԹԵՈՓԻԼԵԵս ալ չեմ ուզեր, որ աչքիս երեւաս, կորի՛ր (Կը հրէ):

ԵՐՈՒԱՆԴՀօրեղբայր իմ. ինձի համար ալ բաւական գրպարտութիւններ ըրած

Է ձեզի. բոլորն ալ սուտ են, եւ ես օրիորդ Մարգրիտը կը սիրեմ, ինչպէս որ ան ալ զիս:

ԹԵՈՓԻԼԷՇատ աղէկ: (Առ Կոմիկ) Վայրենի գազան, (Կերթայ):

ԱՆՏՈՆ (առ Կոմիկ) Անբան անասուն (Կերթայ):

ԵՐՈՒԱՆԴ(առ Կոմիկ) Է՛ջ, ասանա՛կ (Կերթայ):

ՄԱՐԳՐԻՏ(խղճալով) Կը խղճամ քու վրադ. բայց ինչո՞ւ: Ձիս թշուառացնէիր պիտի, եթէ հայրս չիմանար քու սատանայութիւններդ: Անիծեալ, տխմար, ապուշ (Կերթայ):

ՏԵՍԻԼ ԺԲ

ԿՈՄԻԿ(առանձին) Քիչ մը առաջ մէկը իմ ծառաս է, կ'ըսէր ինձի համար, միւսն ալ իմ ծառաս է կ'ըսէր, հիմա երկուքն ալ զիս թողուցին. ո՛հ թշուառութեանս: (Բիրաբը կամաց կամաց գալով դռան առջեւ կը կենայ ձեռքը սակառ մը) Ի՞նչ ընեն, ո՞ր երթամ:

ՏԵՍԻԼ ԺԳ

Բիրաբ եւ նոյն

ԲԻՐԱԲԱս շաքարեղէններն ալ որչափ ծանր են:

ԿՈՄԻԿԵթէ մայրս գայ ու գիս ասանկ մերկ տեսնայ, ի՞նչ պիտի ըսէ արդեօք:

ԲԻՐԱԲ(իւրովի) Անկարելի բան. վասնզի Երուանդը հիմա տեսայ, երեսս անգամ չնայեցաւ. ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ, որ իրեն հետ ամուսնանամ:

ԿՈՄԻԿԵթեղճ մայրս կը յուսար, որ Երուանդը պիտի առնէր իրեն ամուսին: Ո՛հ թշուառութեանս. Երուանդին Մարգրիտը առնելը ինձի ալ վնաս տուաւ մօրս ալ. ինչ աղէկ կ'ըլլար, թէ որ Մարգրիտը ես առնէի եւ մայրս ալ Երուանդը առնէր, ասանկով երիտասարդ հայր մը պիտի ունենայի. բաղդը կը ծիծաղի գիս:

ԲԻՐԱԲ(Կոմիկը կը տեսնէ) Ջաւակս, դարձեալ գործի վրայ չէ. վասնզի զգեստները հաներ է. Կոմիկ, ի՞նչ լուր ունիս, հարսնիքները ե՞րբ պիտի կատարուին, ես շաքարեղէնները առի:

ԿՈՄԻԿ(չպատասխաներ)

ԲԻՐԱԲԻնչո՞ւ լուր կը կենաս, գործերդ աւելցուցի՞ր, ի՞նչ ըրիր, որ ասանկ կը խորհիս:

ԿՈՄԻԿԲան մը չկայ:

ԲԻՐԱԲՀարսանեաց հանդէսը ե՞րբ պիտի կատարուի:

ԿՈՄԻԿԿատարուեր լմնցեր են. Երուա՛նդը առաւ Մարգրիտը:

ԲԻՐԱԲԲայց Երուանդը իս կ'ուզէր առնել ըսիր, խաբեցի՞ր գիս:

ԿՈՄԻԿՔեզ խաբելու համար չըսի, բայց անանկ եղաւ. ասկից ի գատ երկու

տէրերս ալ իս վոնտեցին:

ԲԻՐԱԲԵՒ Ի՞նչպէս:

ԿՈՄԻԿԻ՞նչպէս պիտի ըլլայ, հագի թէ մէկ տիրոջս հրամանները կատարելու ետեւէ էի, միւս տէրս ալ սկսաւ կանչել զիս. մէկուն այո՛, միւսին ո՛չ ըսելով, իմացուեցաւ, որ երկու տէրանց ծառայողներէն մէկն ալ ես եմ. մէկը գայլի կերպարանք մտնալով կարծես կ'ուզէր զիս ուտել. միւսն ալ առիծի նման բզիկ բզիկ ընելու կը ջանար զիս. ականջս կը քաշէր, ապտակ կ'իջեցնէր իմ նագելի այտերուս, ասդիս անդին կը հրէր. նոյն միջոցին քեզ կը յիշէի. ահա ասանկ խաղք խայտառակ ըլլալէն զկնի՝ զգեստներս ալ առին վրայէս եւ հիմա ասանկ մնացի. այս վիճակը շատ ողորմելի վիճակ մըն է. առաջ ինչ էր նէ դարձեալ ծառայ մըն էի, այլ հիմա...

ԲԻՐԱԲԱՆՓԵՏՈՐ արաղաղ դարձեր մնացեր ես:

ԿՈՄԻԿԻ՞նչ ընենք:

ԲԻՐԱԲԻ՞նչ պիտի ընենք, հիմա ազատ ես, վասնզի տէր բան չունիս, ազատ ես, ինչ որ ուզես կրնաս ընել. մի՛ մտածեր, ի՞նչ ընենք, եկուր շաքարեղէնները ուտենք գոնէ:

ԿՈՄԻԿԻրիկուան ուտելու հաց ունի՞նք:

ԲԻՐԱԲՀաց չկայ. ես արդէն հաց չէի ուտեր, որ հարսնիքի գիշերը շատ ուտենք:

ԿՈՄԻԿՇաքարեղէնները գնա ծախէ՛ եւ հաց ծախու առ:

ԲԻՐԱԲՉեմ կրնար ծախել:

ԿՈՄԻԿԲայց ի՞նչ ընելու ենք այս իրիկուն:

ԲԻՐԱԲԱնօթի մնալու ենք. ահա այս է երկու տէրանց ծառայութիւն ընողներուն

վերջը. իմ թշուառութեանս ալ պատճառ եղար (Կ'երթայ):

ԿՈՄԻԿ(կը կենայ գլուխը ծռած ու կամաց կամաց լալով կ'երթայ ըսելով) Այս
ի՞նչ դժբախտութիւն է գլուխս եկաւ:

ՎԵՐՋ